

S obzirom da prvostepeni sud zbog zauzetog pravnog stajališta nije raspravljao o meritumu stvari, valjalo je uvažanjem žalbe tužitelja pobijanu presudu ukinuti i stvar vratiti prvostepenom sudu na daljnji postupak, ali se ipak usput primjećuje da bi prema sadašnjem stanju spisa ipak bilo potrebno baš vještačenjem utvrditi u nastavku postupka da li su jednotkane jutene vreće uobičajena adekvatna ambalaža baš za ovakav teret kao što je ovdje u pitanju.

V.V.

B) Odluke stranih sudova i arbitraža

ENGLESKI APELACIONI SUD

Presuda od 1. X 1979.

Vijeće: Lord Denning M.R. i L.J. Waller

The "I Congreso del Partido"

Restriktivna teorija imuniteta suverena - Djelovanje akta iure imperii na obveze suverena iz trgovačkog posla zaključenog iure gestionis - Zaustavljanje sister-shipa

U ovom se sporu radilo o prizivu protiv presude sudca Roberta Goeffa u Prvostepenom sudu Engleske (LLR 1977, 1,5, str.536 i d. i UPPPK br.76, str.65-66) pa u pogledu činjeničnog stanja ne opećajemo ono što je već rečeno kod prikazane presude. U prizivnom stadiju se tuženi vlasnik broda "I Congreso del Partido", Republika Kuba, pozvao na suvereni imunitet iako dopušta da, s obzirom na to što je on vlasnik broda i da je brodar njegovo poduzeće, prema teoriji restriktivnog imuniteta suverena može odgovarati iz svojih trgovačkih poslova. Međutim, smatra da je akt kojim je naredio da se teret brodova "Marble Islands" (čitav) i "Playa Larga" (djelomice, jer je dio već bio iskrcaan) preveze na Kubu odnosno u Viet Nam, iako je već bio plaćen po čileanskom uvozniku (državnom poduzeću za uvoz šećera) IANSA, pokriven suverenim imunitetom za acta imperii. Republika Kuba je naredila iskrcaj tereta izvan Čilea zbog toga, što je iz političkih razloga prekinula sve odnose s novim vojnim režimom u Čileu. Tužitelji su

naprotiv tvrdili da je država Kuba zaključila trgovački posao iz kojega ne može iskočiti kada se na to odluči, bez obzira na motive koji je navode da povrijedi ugovor, pa bi prema tome morala tužiteljima nadoknaditi štetu. Stoga smatra da je privremeno zaustavljanje sister-shipa brodova koji su teret prevozili, broda "I Congreso del Partido", bilo dopušteno. Tužena Republika Kuba naprotiv tvrdi da to zaustavljanje nije bilo opravdano i da dano jamstvo treba osloboditi.

U apelacionom vijeću u kojem su sudjelovala samo dva suca došlo je do dva različita votuma, jer je Lord Denning M.R. smatrao da se prizivu ima udovoljiti, a L.J. Waller da se priziv ima odbiti. Prema pravilu engleskog postupka ako se vijeće raspolevi rezultat je in favorem osporene presude, pa je tako priziv odbijen, ali je dopuštena žalba na Kuću lordova.

Lord Denning iznosi historijat engleske judikature u ovom pitanju pa napose ističe kako je u "Philippine Admiral" (1976) Tajni savjet zauzeo stajalište restriktivne teorije suverenog imuniteta, ali to ograničio u svojoj izreci samo na postupke in rem. Toga se držalo niz engleskih rješidbi no Apelacioni sud je u "Trendtex Trading Corporation v. Central Bank of Nigeria" (1977) (upravo na usta Lorda Denninga M.R.) proširio primjenu te teorije i na postupke in personam. Kako se ovdje radi o državnom trgovačkom brodu Lord Denning se poziva na Bruxellesku konvenciju o imunitetu državnih brodova od 1926. i na Evropsku konvenciju o imunitetu država od 1972, a upotrebljava i argumente iz zakona SAD o imunitetima stranih suverena od 1976. On iz sveg tog materijala izvodi da je bitno za prosudjivanje dometa teorije restriktivnog imuniteta koja je priroda akta o kojemu se radi, a ne o njegovoj motivaciji. "Mjerodavna je priroda akta, a ne motiv iz njega" ("It is the nature of the act that matters, not the motive behind it."), pa nalazi da tako postupaju i američki i njemački sudovi. Prvostepeni sudac Goeff polazi sa stajališta da je odluka kubanske vlade o tome da se teret umjesto da se iskrca u Čileu uputi u druga odredišta bitno vanjskopolitička odluka, a Lord Denning smatra da je vanjskopolitički samo motiv akta, ali da je on po sebi samo povreda ugovora i da prema tome stoji zahtjev tužitelja. L.J. Waller se slaže s izvodima o granicama imuniteta države, ali smatra, citirajući presude Ustavnog suda SR Njemačke, Apelacionog suda u Genthu (Belgija), austrijskog Vrhovnog suda i Apelacionog suda 2. područja SAD, da

koliko god sud neće priznati državi imunitet za njeno trgovačko poslovanje ono joj ipak pripada onda kada djeluje kao suveren, a to je ovdje upravo slučaj. Republika Kuba je svojom suverenom odlukom odlučila o tome što njen brod mora učiniti, a to bi bio obvezan učiniti i da se nije radilo o brodu kojem je vlasnica. Na temelju svojih votuma su suci glasali tako da je Lord Denning M.R. prihvaćao priziv protiv prvostepene presude, a L.J. Waller naprotiv priziv odbijao. S obzirom na to da su glasovi raspolovljeni, prema već navedenom pravilu engleskog postupka pred višim sudovima, odbijen je priziv i potvrđena prvostepena presuda suca Goeffa.

Apelacioni sud je dopustio priziv na Kuću lordova.

(LLR 1980, 1,1, str.36)

E.P.

Nekoliko napomena u vezi s imunitetom
državnih trgovačkih brodova

Dinamični razvoj legislative i judikature u vezi s pitanjem imuniteta državnih trgovačkih brodova dao nam je povoda da se tim pitanjem u ovom časopisu pozabavimo u br.76 (Promjene u pravnom položaju državnih trgovačkih brodova na području zemalja common lawa, str.34-40) i u br.71 (Evolucija judikature zemalja common lawa u pitanju imuniteta državnih trgovačkih brodova, str.63-70), a sada nam nameće nekoliko napomena. Američki Zakon o imunitetima stranih suverena iz 1976 (UPPPK br.76, str.6-33) i engleski State Immunity Act 1978 (koji ćemo reproducirati u jednom od slijedećih brojeva našeg časopisa) bitno su izmijenili stav engleskog i američkog zakonodavstva prema imunitetu stranih suverena kada oni djeluju per acta gestionis, a ne per acta imperii. Istina je da se na području pomorskog prava već u rješidbama, engleskoj "Cristina" (1938) i američkoj "Navemar" (1938), nazrijevala promjena stava koja je u punoj mjeri došla do izražaja u "The Philippine Admiral" (1977) engleskog Tajnog savjeta. Zakonske reforme su sada to zaokružile i tako dovele (god. 1979) V.Britaniju i do ratifikacije Bruxelleske konvencije o imunitetu državnih brodova od 1926. i Evropske konvencije o državnom imunitetu od 1972. Na taj način se došlo do izjednačenja stava većine evropskih država u ovom pitanju

u glavnim crtama, iako još sve države zastupane u evropskom savjetu nisu ratificirale obje konvencije. Jugoslavija nije ratificirala ni Konvenciju iz 1926. ni onu iz 1972, ali jugoslavensko interno pravo oduvijek primjenjuje načela koja su s njima u skladu.

Od socijalističkih zemalja Istočne Evrope bile su države ugovornice Konvencije od 1926. (s njenim Dodatnim protokolom od 1934) Ugarska (od 3. I 1936), Poljska (od istog datuma) i Rumunjska (od 4. VII 1937), no Rumunjska i Poljska su tu Konvenciju otkazale (Poljska 27. III 1952, Rumunjska 21. IX 1959) da bi Poljska Konvenciju od 1926. ponovno ratificirala 16. VII 1976. Prema tome su iz te grupe zemalja države ugovornice Ugarska i Poljska.^{x/}

Zanimljiva će biti sudbina prikazane presude pred Kućom lordova. Naime problem koji se u ovom slučaju postavlja je neobičan po tome, što se ovdje radi o takvom neizvršenju ugovora sa strane države-privrednika kod kojega je to neizvršenje motivirano političkim državnim aktom i koje neizvršenje ugovora bi morao, vjerojatno, i svaki drugi suugovornik tužitelja, koji bi vijao kubansku zastavu, poštivati u analognom slučaju. Možda jedino pitanje primanja kupovnice sa strane prodavaoca predstavlja izvjestan momenat koji ne bi imao izravne veze s aktom iure imperii Republike Kube. Utoliko eto ovaj slučaj nije za sam princip primjene restriktivne teorije imuniteta države od sudbenosti značajan, jer su ne samo oba votanta jednako to načelo prihvaćali, nego su zapravo i stranke polazile od toga budući da nakon skorašnjih legislativnih reforma i judikturnih stavova ne bi to ni bilo moguće. Sporna je samo delimitacija akata koji imaju karakter acta imperii i koji prema tome djeluju i na samu državu-privrednika kao zapreka izvršenju ugovora.

E.P.

^{x/} Države ugovornice Bruxelleske konvencije o imunitetu državnih brodova su slijedeće: Belgija, Brazilija, Čile, Danska, Estonija, Francuska, Savezna Republika Njemačka, Velika Britanija (ne primjenjuje se na Jersey i Guernsey, Otok Man, Bermude, Britanski teritorij na Indijskom oceanu, Gibraltar), Ugarska, Italija, Libija, Madagaskar, Nizozemska (uključivši Curaçao, Nizozemsku, Indiju, Surinam), Norveška, Poljska, Portugal, Somalija, Švedska, Argentina, Grčka, Švicarska, Arapska Republika Sirija, Turska, Ujedinjena Arapska Republika, Uruguay i Zaire. Za područja koja su bila nekada u kolonijalnoj zavisnosti ostale su ratifikacije bivših kolonijalnih metropola na snazi, ukoliko odnosne nove države nisu istupile iz te konvencije.